

Kompetencje zawodowe pedagogów w pracy z nieletnimi agresorami

Anna Karłyk-Ćwik

**Kompetencje zawodowe
pedagogów
w pracy z nieletnimi agresorami**

Toruń 2009

Recenzenci
ks. prof. dr hab. Czesław Kustra
prof. dr hab. Małgorzata Sekułowicz

Redakcja i projekt okładki
Marta Malinowska

Korekta
Janina Malinowska

© Copyright by Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT” s.c.
© Copyright by Anna Karłyk-Ćwik

Toruń 2009

ISBN 978-83-89163-49-3

Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT” s.c.
87-100 Toruń, ul. Nieszawska 33, tel. 056-678-10-19, fax 056-651-42-51
<http://www.weakapit.pl> e-mail: info@weakapit.pl

Skład komputerowy: EDYTORSTWO-GRAFIKA-FOTOGRAFIA

Druk: DRUK-TOR

Spis treści

WSTĘP	9
--------------------	---

Część pierwsza

WPROWADZENIE TEORETYCZNE

Rozdział I. Praca resocjalizacyjna z nieletnimi agresorami	13
1. Agresja w obrazie wykolejenia przestępczego	15
2. Diagnoza resocjalizacyjna	27
3. Oddziaływania resocjalizacyjne o charakterze wychowawczym...	32
4. Oddziaływania resocjalizacyjne o charakterze (psycho)terapeutycznym wobec agresywnych nieletnich	37
4.1. Strategia behawioralna	39
4.2. Strategia poznawcza	45
4.3. Strategia humanistyczna	47
4.4. Eklektyczne podejście do resocjalizacji nieletnich agresorów	50
4.4.1. Behawioralno-poznawcze metody redukowania agresji poprzez wzmocnienie samokontroli	52
4.4.2. Psychoedukacyjne metody uczenia nieagresywnych nawyków w treningu umiejętności społecznych	55
4.4.3. Terapia pedagogiczna	61
4.4.3.1. Arteterapia w resocjalizacji	62
Rozdział II. Pedeutologiczne uwarunkowania pracy resocjalizacyjnej	67
1. Charakterystyka pedagoga-wychowawcy – przegląd wybranych propozycji w kontekście głównych nurtów refleksji pedeutologicznej	68

2. Współczesne modele nauczyciela-pedagoga specjalnego	79
3. Kompetencje zawodowe – techniczne i praktyczno-moralne pedagoga resocjalizacyjnego	83
4. Kształcenie i przygotowanie zawodowe pedagogów do pracy z nieletnimi w placówkach resocjalizacyjnych	93

Część druga

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

Rozdział III. Metodologiczne podstawy badań własnych	106
1. Orientacja metodologiczna	106
2. Cele i zakres problematyki badań	108
3. Problemy badawcze	111
4. Hipotezy robocze	115
5. Zmienne i wskaźniki	117
6. Metody, techniki i narzędzia badawcze	121
7. Organizacja i przebieg badań	126
8. Charakterystyka badanych osób	129

Część trzecia

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

Rozdział IV. Kompetencje zawodowe pedagogów resocjalizacyjnych	134
1. Samoocena poziomu kompetencji zawodowych pedagogów resocjalizacyjnych	135
1.1. Samoocena poziomu kompetencji praktyczno-moralnych wychowawców nieletnich agresorów	137
1.2. Samoocena poziomu kompetencji technicznych wychowawców nieletnich agresorów	139
2. Samoocena poziomu poszczególnych grup kompetencji zawodowych pedagogów resocjalizacyjnych a ich doświadczenie i przygotowanie zawodowe	143
2.1. Samoocena kompetencji zawodowych wychowawców nieletnich agresorów a doświadczenie zawodowe	143
2.2. Samoocena poziomu kompetencji zawodowych wychowawców nieletnich agresorów a przygotowanie do pracy zawodowej	152

**Rozdział V. Przebieg pracy resocjalizacyjnej z nieletnimi agresorami
a samoocena kompetencji zawodowych pedagogów 171**

1. Diagnozowanie, formułowanie celów pracy i zadań oraz planowanie oddziaływań względem nieletnich agresorów – postulowanie i projektowanie działań 173
  - 1.1. Diagnozowanie wychowawcze 175
  - 1.2. Formułowane cele pracy wychowawczo-terapeutycznej z nieletnimi agresorami i ich związek z samooceną poziomu kompetencji zawodowych pedagogów 177
  - 1.3. Preferowane zadania wychowawcy nieletnich agresorów i ich związek z samooceną poziomu kompetencji zawodowych 186
  - 1.4. Planowanie oddziaływań wychowawczo-terapeutycznych wobec nieletnich agresorów i związek sposobów planowania z samooceną poziomu kompetencji zawodowych pedagogów 190
2. Formy, metody i środki oddziaływań resocjalizacyjnych wobec nieletnich agresorów – realizowanie działań 195
  - 2.1. Formy pracy resocjalizacyjnej stosowane przez wychowawców nieletnich agresorów i ich związek z samooceną poziomu kompetencji zawodowych pedagogów 196
  - 2.2. Metody i techniki oddziaływań stosowane przez wychowawców nieletnich agresorów i ich związek z samooceną poziomu kompetencji zawodowych pedagogów 200
  - 2.3. Środki realizacji oddziaływań stosowane przez wychowawców nieletnich agresorów i ich związek z samooceną poziomu kompetencji zawodowych pedagogów 204
3. Optymalizowanie oddziaływań resocjalizacyjnych wobec wychowanków zakładów poprawczych 213
4. Styl pracy z nieletnimi agresorami 219
  - 4.1. Nastawienie pedagogów do wychowanków i własnej pracy 228
  - 4.2. Rozumienie roli zawodowej oraz spostrzeganie właściwości cech niezbędnych do „pracy sobą” przez pedagogów resocjalizacyjnych 232

4.3. Sposoby reagowania i wywierania wpływu wychowawczego przez pedagogów	238
5. Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych wobec nieletnich agresorów w ocenie wychowawców	263
5.1. Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych a poziom kompetencji zawodowych w samoocenie wychowawców nieletnich agresorów	264
5.2. Właściwości wychowawcy wpływające na skuteczność oddziaływań względem nieletnich agresorów oraz ich związku z poziomem kompetencji zawodowych pedagogów resocjalizacyjnych	268
5.3. Ocena skuteczności wybranych metod i środków oddziaływania resocjalizacyjnego w opinii wychowawców nieletnich agresorów	271
PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH	277
WNIOSKI	287
Bibliografia	291
Aneks	303

